

NOTITIA IN SIDONIUM APOLLINAREM.

(Ex Galland.)

I. Quæ nunc Clarus Mons, Gallice *Clermont*, appellatur princeps in Aquitania I civitas, olim vocabatur Augustonemetum, moxque dicta est *Arverni*, ut ex Plinio constat (a); atque hoc solo fere nomine passim designata est apud veteres atque in conciliis (b). Hujus itaque urbis episcopatum obtinuit Sidonius, Lugduni ortus (c) nonis Novembris (d) circa annum 450, cujus integrum nomen Caius Sollinus Apollinaris Sidonius; vir scilicet, ut ait Gregorius Turonensis (e), secundum sæculi dignitatem nobilissimus, et de primis Galliarum senatoribus. Cathedram Arvernensem ascendisse Sidonium anno 475 ex variis ejus epistolis astruere nititur Pagius (f); secus atque duxerat Baronius vir maximus, initium ejus pontificatus illigans præcedenti anno 472 (g): ejusque sententiæ adhærere noscuntur viri doctissimi, Sirmondus imprimis (h), Tillemontius (i) et Sammarthanus (j). Neque enim audiendus Labbeus, qui ab aliquot annis ante 472 ordinatum fuisse Sidonium ex crebris ejus per ea tempora datis ad varios epistolis evinci affirmat (k).

II. Ad episcopatum igitur licet invitatus assumptus, qui prius in excolendis liberalibus disciplinis se pene contriverat, deinceps ad divinas litteras pertractandas animum studiaque omnia conyertit. Porro tanta erat de ejus prudentia existimatio, ut oborta contentione in eligendo metropolitano episcopo Bituricensi, hujusmodi electionem comprovinciales præsules ab ipso pendere voluerunt (l). Magna vero animi demissione prælitum fuisse nostrum antistitem, ex iis potissimum ipsius epistolis quas compluribus episcopis inscripsit, compertum habemus: ut propterea dignus fuerit qui ad sanctitatis culmen a Deo eveheretur (m). Exactis denique in episcopatu Arvernensi octodecim ferme annis, vir non minus litteris quam egregia morum probitate insignis, in cælum ex hac vita emigravit, ejusque nomen in tabulis ecclesiasticis sub die 23 Augusti relatum.

III. At vero de anno sancti Sidonii emortuali, de qua supremo ejus die, haud una est virorum erudi-

torum sententia. Si Pagium audias (n), rem penitus ignoramus. Tillemontius annum 490, diemque 21 Augusti decernit (c). Historiæ Gallicæ litterariæ scriptores Tillemontii placitis quam proxime accedunt (p). Sammarthanus denique, ut alios omittamus, xii cal Septembris anno 482 sancti præsulis obitum consignat (q). Quandoquidem autem viros doctos modo laudatos latuere quæ hac de re scripserit Scaliger, ea hic referre haud otiosum fortasse fuerit. Sic igitur ille (r): « Gregorius Turonensis agens de Sidonio Apollinari Augustonemeti Arvernorum episcopo, ex iis quæ de tempore obitus ejus summi viri memorat, nobis prævit ad annum quo is decessit indagandum. Ait (s) diem proximum ab ejus obitu fuisse dominicam. Jam ex ecclesia Augustonemetensi (Clarum Montem vocant) constat eum decessisse 23 Augusti. Ergo 24 fuit dominica, littera dominicali E. Ex schedio veteri Cluniacensi in quo erat scriptum ejus epitaphium, additum erat obiisse Zenone imperante. Procul dubio igitur hoc contigit anno 480 Christi, cyclo solis xiii (t). Nam non videtur anno 486 cyclo solis xix. Nimium enim remotum est tempus. In schedio igitur ita scriptum fuit epitaphium, quod P. Pithæus noster, vir summa et probitate et eruditione, nobis communicavit (u):

C. SOLLII APOLLINARIS MODESTI SIDONII
Sancti & contiguus sacroque patri
Vixit hic meritis Apollinaris.

Illic Sidonius tibi invocetur.
xii cal. Sept. Zenone imperator.

xii cal. Sept. ponit, cum ecclesia Arvernorum a prima usque antiquitate retinet x cal. Alioqui si obierit xii cal., hoc fuerit anno Christi quidem 482, imperii autem Zenoniani 7. — Obiit igitur Sidonius anno 5 Zenonis Augusti, post consulatum ipsius Zenonis (m), Fl. Basilio juniore V. C. cos., anno secundo Hlodovei, indictione tertia, x Cal. Sept., sabbato. Ilactenus Scaliger.

Paris. 1670.

(l) Sidon. lib. vii, epist. 5, 8, 9.

(m) Baron. ad ann. 472, § 16.

(n) Pagi. ad ann. 484, § 28.

(o) Tillem. Mém. eccl. tom. XVI, pagg. 274 et 755, not. 16 sur saint Sidoine.

(p) Hist. littér. de la France tom. II, pag. 557.

(q) Sammarth. l. c. pag. 233.

(r) Scalig. de Emend. Temp. lib. vi, pag. 613 seq.

(s) Gregor. Turon. Hist. Franc. lib. ii, cap. 23, pag. 75, edit. Ruinart.

(t) Confer Labb. Chronol. techn. part. 1, pag. 114, ad ann. 480.

(u) Integrum epitaphium habes infra, Vitæ Sidonianæ a Sirmondo conscriptæ subjectum.

(a) Plin. Hist. nat. lib. xxxiv, cap. 7.

(b) Sammarth. Gall. Christ. nov. tom. II, pag. 222.

(c) Sidon. lib. i epist. 5 et 8, et Sirmond. ad carin. 17.

(d) Id. carm. 20.

(e) Greg. Turon. Hist. Franc. lib. ii, cap. 21.

(f) Pagi. Prolegom. ad Dissert. Hypat., §§ 31 et 52, et ad ann. 472, § 5.

(g) Baron. ad ann. 472, § 14.

(h) Sirmond. ad Sidon. epist. 1, lib. vi, et epist. 12, lib. ix.

(i) Tillem. Mém. eccl. tom. XVI, pag. 749, not. 6 sur saint Sidoine.

(j) Sammarth. l. c., pag. 252.

(k) Labb. Chron. l. hist. part. 1, pag. 514 et lit.

V. Verum, ut cum Bannio loquar (a), et nihil est admodum quod cogat discedere a sententia cardinalis Baronii (b), quam quidem approbavi se et veriore existimavisse Sirmondus videtur (c): nempe Sidonium pervenisse ad annum 484, idque intelligi ex ipsius ad Oresium epistola, in qua se ab exordio religiosæ professionis, poeticae renuntiavisse ac eo in silentio tres jam olympiadas, hoc est annos duodecim, decurrisse scribit (d). Nam verba hæc, ab exordio religiosæ professionis, de initio episcopatus et Baronius et Sirmondus merito intelligunt: siquidem, *Eparchio migrante, Sidonium ex Urbi præfecto substitutum* testatur Gregorius Turonensis (e): migrationem autem Eparchii Baronius aliique ad annum 472 referunt. Hæc ille. At de his satis.

V. Maxime claruit Sidonium poeticis imitari et rhetoricis litteris; quo nomine nulli suæ ætatis secundus: ut proinde viris ea tempestate præstantibus fuerit magno in pretio habitus et summis laudibus auctus. Cujusmodi sunt sancti præsules, Lupus Trecentis, Euphronius Augustodunensis, Principius Suessionensis, Remigius Remensis, Ruricius Lemovicensis, ut alios prætereamus. Claudianus Mamertus, qui suos libros de *Statu animæ* auctori nostro tum præfectorio dicavit, in epistola nuncupatoria eum vocat (f) *doctissimum et optimum virum, potissimum disertorum, eruditissimum virorum ac veteris eloquentiæ reparatorem*. Et alibi ad ipsum jam episcopum scribens (g): *Cum, inquit, Scripturarum cælestium mysteria rimaris, quo te studiosius imbuis, eo doctrinam cæteris copiosius infundis*. Gennadius autem de eodem Sidonio hæc habet (h): *Sidonius Arvernorum episcopus scripsit varia et grata opuscula, et sanæ doctrinæ. Homo siquidem tam divinis quam humanis ad integrum imbutus, acerbique ingenio.... catholicus pater, et doctor insignis habetur*. Sanctus item Avitus Viennensis de Apollinari Sidonii filio verba faciens, *paternæ facultatis* (Sidonianæ) *delicias, et flumina fontium paternorum extollit* (i). Qui rursus ad ipsum Apollinarem scribens (j): *Hic nunc, inquit, nihil falso, nihil assentatoris me loqui, coram sinceritate vestra imprecor testem Deum, tantum me tuo judicio delectatum, veluti si auribus domini mei patris tui (Sidonii) meditata confessus, cujuscunque laudis momento sub censore donaver*. Gregorius denique Turonensis (k): *Sanctus Sidonius, ait, tantæ facultatis erat, ut plerumque ex improvviso luculentissime quæ voluisset, nulla obsistente mora componeret*. Neque aliter de antistite nostra

A censuræ sequioris ævi scriptores, Flodoardus, Sigebertus Gemblacensis, Honorius Augustodunensis, Hugo Floriacensis, Petrus Venerabilis, abbas Cluniensis, aliique, quorum præconia proferre neque refert neque libet.

VI. Cæterum quanti habendus sit Sidonium, Sirmondum audire juverit, qui ejus scriptorum dotes probe noverat. Sic igitur ille in ipsius elogio, quod opusculis Sidonianis attexuit (l): *et Ingenii monumenta, quamvis alia plurima scripserit, hæc sola quæ restant publici juris esse voluit*. In quibus sane, seu metro vincitis, seu liberis ac solutis, sive narret aut suadeat, sive laudet aut vituperet, et quodcumque argumentum tractet, par in omnibus felicitas et copia, atque ea tum verborum tum sententiarum varietas, ut mira in eo vis ingenii et abundantia quædam doctrinæ statim eluceat.... Neque vero in iis tantum quæ attentius meditabatur et elaborabat, quantum esset ostendit; sed in extemporalibus etiam repentinisque descriptionibus, quarum illi tam prompta facultas erat, ut non pauculos dumtaxat versus non meditato funderet e vestigio.... sed justa interdum utroque orationis genere opuscula pari celeritate pertexeret.... Cæterum cum talis omni ex parte tantusque esset Sidonium, ejusque scripta omnibus mirifice probarentur, ipse unus de se modice sentire ac parum sibi usquequaque satisfacere videbatur. Itaque et multa suppressit, et quædam adorsus, ut Attilæ bellum, operis pertæsus abiecit. Historiam præterea sui temporis ut scriberet hortante Leone Eurici regis consiliario detrectavit, cum diceret historiam scribendæ consilium clericis minime convenire. Huc usque Sirmondus.

VII. Quod superest, eam Sidonianorum editionem, Baunius secuti (m), typis exprimendam tradidimus quam ipsemet Sirmondus summa diligentia recognitam et illustratam evulgavit. Neque tamen eorum ulla prætermisimus, sive quæ in posteriori editione Labbeus ex Sirmondi schedis adiecit, sive quæ Sirmondianorum editor ex compluribus tum regis tum Colbertinæ bibliothecæ mss. codicibus ad Sidonii textum emaculandum eruit. Adjecimus præterea observationes illas quas in idem consilium laudatus editor in præfatione ad tomum I collectionis Sirmondianæ ex variis virorum eruditorum operibus descripsit. Nonnulla denique alicubi adnotavimus, nobis aliunde petita.

(a) *Baun.* præfat. ad tom. I o, p. Sirmond., § 11 sub fin.

(b) *Baron.* ad ann. 484, §§ 136, 139.

(c) *Sirmond.* ad epist. 12, lib. ix.

(d) *Sidon.* epist. 12, lib. ix.

(e) *Greg. Turon.* Hist. Franc. lib. II, cap. 21.

(f) *Claudian.*, pag. 417.

(g) *Id.* epist. 1, pag. 455.

(h) *Gennad.* de Vir. illustr. cap. 92.

(i) *Avit.* Vien. epist. 38.

(j) *Id.* epist. 45.

(k) *Greg. Turon.* Hist. Franc. lib. II, cap. 22

(l) *Sirmond.* Vit. S. Sidon., col. seq.

(m) *Baun.* præfat. ad Sirmond. opp. tom. I, § 11, initio.